

Sterkere krefter enn de kjernefysiske bombers onde makt

Taler

Gunnar Jahn

Dato

10 desember 1963

Sted

Oslo

Omstendigheter

Tildeling av Nobels fredspris for 1962 til Linus Carl Pauling

- 1 Da atombombene var eksplodert over Hiroshima og Nagasaki, uttalte Albert Einstein:

- «Den tid er nå kommet da menneskene må oppgi krigen. Det er ikke lenger
5 rasjonelt å løse internasjonale problemer ved å gripe til krig. Nå, da en atombombe, som bombene over Hiroshima og Nagasaki, kan ødelegge en by og drepe alle mennesker i en by, en liten by av størrelse som - la oss si Minneapolis - da ser vi at nå må vi ta i bruk menneskets evne til fornuft for å løse, for å bilegge, konflikter mellom nasjonene. I overensstemmelse med rettferdighetens
10 prinsipper må vi utvikle internasjonal rett, styrke De forente nasjoner og ha fred i verden fra nå av.» Disse ord av Albert Einstein la ikke mange merke til dengang.

- Men det var én som aldri glemte dem, han vi hilser her i dag, den mann Det
15 norske Stortings Nobelkomité i år har gitt fredsprisen til: Linus Carl Pauling, som fra 1946, uten opphold har ført kampen, ikke bare mot prøvene med kjernefysiske våpen, ikke bare mot spredning av disse våpen, ikke bare mot bruken av dem - men mot all krig som middel til å løse konflikter mellom nasjonene.

- 20 Linus Pauling er professor i kjemi. Han har vært knyttet til California Institute of Technology i Pasadena i 39 år, siden 1931 som professor. Foruten Nobelprisen i kjemi har han for sin vitenskapelige innsats vært tildelt en rekke utmerkelser, medaljer og hedersbeviser, i sitt eget land og i utlandet. Hans navn
25 som vitenskapsmann er uomtvistelig.

I 1946 gikk Linus Pauling etter henstilling fra Albert Einstein sammen med 6 andre naturvitenskapsmenn inn i en komité der Einstein var formann: the Emergency Committee of Atomic Scientists. Denne komité's vesentligste oppgave var å gjøre menneskene kjent med den store forandring som hadde funnet sted i verden etter at spaltingen av atomet og framstillingen av atombomben var blitt virkelighet.

«Det var et korstog av mennesker», for å tale med forfatteren Robert Jungk, «som var barn i alle politiske spørsmål.»

Det håp menneskene hadde næret under den annen verdenskrig om at en når krigen var slutt, skulle gå inn i en tid med avrustning og fred, var ikke gått i oppfyllelse.

Det varte ikke lenge før motsetningene mellom Öst og Vest trådte grelt fram i dagens lys og det samhold som krigen hadde skapt gikk i stykker og ble avløst av mangel på tillit og gjensidig frykt for aggresjon.

Med det var kappløpet i gang mellom de to stormakter om hvem som kunne framstille de mest effektive kjernefysiske våpen. Terrorbalansen ble etter hvert det stilltiende vedtatte middel mot krig og garantien for fred.

Det var i august 1949 lykket også for Sovjetsamveldet å framstille atombomben.

Kappløpet i opprustningen skapte en atmosfære i samfunnet som ikke bare gjorde det vanskelig å arbeide for avrustning og fred. Den la også et press på ytringsfriheten.

Dette press førte til at korstoget av mennesker til slutt ebbet ut.

Men Linus Pauling holdt fram. For ham var det ingen vei tilbake.

Hans kamp i de første årene gjaldt fram for noe annet å få hindret at vannstoffbomben ble virkelighet. Gjennom foredrag og taler prøvde han å opplyse almenheten om hva som kom til å skje: «Denne bombe», sier han, «vil ha en ødeleggende virkning, 100 -, 1 000, ja 10 000 ganger større enn bombene over Hiroshima og Nagasaki. Virkningen vil være avhengig av hvor stor bomben er og i hvilken høyde over jorden den blir eksplodert.» Dette sa han allerede i

1947, og prøvene med vannstoffbomben viste senere at hans forutsigelser stemte.

70 Den 13. februar 1950 holdt Pauling en stor tale i Carnegie Hall i New York, denne gang også mot beslutningen om å framstille vannstoffbomben. Talen ble senere sendt ut som brosjyre: «The ultimate Decision».

75 Han begynte med å si hva følgene ville være om en stor krig med vannstoffbomber ble virkelighet: 1 000 millioner mennesker døde og luften over hele jorden fylt med radioaktive giftstoffer, slikt at ingen mennesker, dyr eller planter kunne være sikret mot disse gifter.

Til slutt uttaler han:

80 «Løsningen av verdens problem - atomkrigens problem - er at vi må, må bringe lov og orden i verden som helhet.

85 Verdens ledere må, ansporet av den sterke følelse som er forenet i alle verdens folk, lære å forstå at fred er det viktige mål, en fred som gjenspeiler den sanne menneskelighets ånd, brorskapsfølelsen mellom menneskene.

90 Det er ikke nødvendig at det sosiale og økonomiske system i Russland er det samme som i De forente stater, for at de to store nasjoner skal kunne leve i fred med hinannen. Forutsetningen er bare at det russiske folk og det amerikanske folk har respekt for hverandre, nærer et dypt ønske om å arbeide for framgang og har en gjensidig erkjennelse av at krig har utspilt sin rolle som middel til å avgjøre menneskehetens skjebne.

95 Når verdens folk gir uttrykk for slike følelser, kan Öst og Vest komme til fornuftige og rettferdige løsninger av alle verdens spørsmål og kan gå side om side mot en stadig lysere framtid.»

100 Dette var som sagt, i 1950 og det fulgte en rekke foredrag, forelesninger og taler over det samme emne: hva som ville skje om det ble en kjernefysisk krig.

Linus Paulings ord slo nok ned hos noen, men noen egentlig gjenklang i den amerikanske almenhet fikk han ikke på det tidspunkt. Utenfor det vitenskapelige miljø og fredsorganisasjonene var han dengang en relativt ukjent

105 mann. Og menneskene? De fant det - som vi her hjemme senere - behageligst å
fortrenge alle advarsler.

De forente Stater prøvesprengte sin første vannstoffbombe i november 1952,
Sovjetsamveldet sin i august 1953.

110 Med det gikk den kalde krigen inn i en enda hardere fase. Men den bragte ikke
Linus Pauling over i de tauses rekker. Utrettelig fortsatte han, støttet i sitt syn av
mange vitenskapsmenn, å opplyse om de fryktelige ødeleggelser og
masseutrydning av mennesker vannstoffbomben kunne forårsake. «Det ser ikke
115 ut,» sier han, «til å være noen teoretisk grense for størrelsen av disse våpen.»

Av de appeller han underskrev i denne tiden, er Mainauappellen av 15. juli 1955
den mest kjente. Den ble undertegnet av 52 Nobelprisvinnere, de fleste av disse
forskere i naturvitenskap. Appellen er så vektig at jeg vil gjengi den:

120 «Vi som har signert denne appell, er vitenskapsmenn fra forskjellige land, vi har
forskjellige religioner og er av ulik politisk oppfatning. Men vi har det felles at vi
alle har hatt den ære å motta Nobelprisen. Det har vært en stor glede for oss å
kunne vie vårt liv til forskningen fordi vi tror den vil kunne føre til et lykkeligere
125 liv for menneskene.

Med gru ser vi at denne samme vitenskap har satt menneskeheten i stand til å
tilintetgjøre seg selv.

130 Ved total bruk av de militære våpen som er tilgjengelige i dag, kan hele jorden bli
forgiftet med radioaktivitet i slike mengder at hele folkeslag kan bli utryddet og
både nøytrale og krigførende land kan komme til å bli tilintetgjort.

Hvis det bröt ut en stormaktskrig, hvem skulle kunne stille noen garanti for at
135 denne ikke utviklet seg til en konflikt på liv og död? En nasjon som er med i en
total krig, er med på å underskrive sin egen dødsdom og setter resten av verden i
fare.

Vi nekter ikke for at freden i dag kanskje er blitt opprettholdt takket være
140 frykten for disse våpen. Likevel mener vi det er en falsk forestilling hvis
regjeringene i det lange løp mener å kunne unngå krig på grunn av frykten for
disse våpen. Frykt og spenning har ofte ført til krig. Vi mener også at det er en

illusjon å tro at små konflikter alltid vil kunne avgjøres med konvensjonelle
145 våpen i framtiden. I den ytterste fare vil ingen nasjon avholde seg fra å nytte
hvilket som helst våpen den vitenskapelige teknologi er i stand til å framstille.

Alle nasjoner må bli enige om å gi avkall på bruk av vold som den siste utvei.
Gjør de det ikke, vil de slutte å eksistere.»

150

I den harde politiske atmosfære som hersket var det ikke så merkelig at Linus
Pauling også etter hvert kom til å bli isolert og mistenkt, først og fremst for å
være kommunist.

155 I løpet av 1950-årene nektet myndighetene ham pass flere ganger, også når
reisen gjaldt rent vitenskapelige konferanser, som f. eks. i 1952. En skylder å
opplyse at han fikk sitt pass likevel ved direkte henvendelse til Washington.

I 1955 fremstilte Pauling seg for en senatskomité som skulle granske
160 passkontorets virksomhet. Han ble da spurt om sin angivelige forbindelse med
kommunistene eller med kommunist sympatisører som vel nokså mange ble kalt
dengang. På spørsmål fra Komitéen om han selv var kommunist, gjentok Linus
Pauling det han så ofte hadde sagt tidligere under eds ansvar, at han ikke er
kommunist, ikke har vært kommunist, ikke skjult kommunist, heller ikke
165 teoretisk marxist, at han ikke med viten og vilje har hjulpet kommunistpartiet
eller fulgt partilinja. - Senatoren som ledet forhøret bemerket da også at hans
inntrykk nærmest var at «det var kommunistene som hadde fulgt Paulings
linje». Det ble med det og Pauling fikk fred noen år for komitéen.

170 En hver som kjenner Linus Pauling, hans synspunkter og har lyttet til hva han
har skrevet og sagt, burde vite at kommunist er han ikke.

Imens fortsatte prøvesprengningene i De forente stater, England og
Sovjetsamveldet med stadig større styrke og det radioaktive nedfall over jorden
175 ökte.

Det var mange forskere som på den tid begynte å advare mot prøvene på grunn
av den fare det radioaktive nedfall utsatte menneskenes helse for og for den
innvirkning det kunne ha på de menneskelige arveanlegg.

180

Linus Pauling var en av de første som så denne fare, og fra midten av 1950-årene

185 var det kampen mot prøveeksplosjonene han viet det meste av sin tid og sine krefter. Han forutsatte alltid at prøveeksplosjonene måtte bringes til opphør gjennom en overenskomst mellom de land som hadde atom- og vannstoffbomben og sikres ved en effektiv internasjonal kontroll.

190 Det er under sin kamp for å få slutt på prøvene med kjernefysiske våpen at Linus Paulings navn ble kjent over hele verden, - kjent, men også omstridt.

195 For å måle i tall den virkning det radioaktive nedfall ville få på kommende generasjoner, gjorde Linus Pauling sine egne undersøkelser og beregninger, beregninger som han alltid kommenterer med forbehold på grunn av de mange usikkerhetsmomenter som er til stede.

Han sier stadig «kan være er mine tall mange ganger for store, kan være mange ganger for små.» Men hans beregninger fikk støtte av flere. Jeg vil bare minne om Albert Schweitzers budskap over Oslo radio 23. april 1957.

200 Den motbör Pauling mötte, kom först og fremst fra vitenskapsmennene E. Teller og W. F. Libby i U.S. Atomic Energy Commission.

205 Det ser ikke ut til at det så mye er beregningsresultatene i og for seg som skiller de to parter, men den konklusjon de trekker av beregningene.

Teller og Libby innrømmer nok at det radioaktive nedfall er skadelig, men de relativiserer skaden det kan komme til å volde, og setter den opp mot den risiko en löper ved ikke å bli satt i stand til å skaffe forsvaret stadig mer effektive våpen gjennom prøvesprengninger.

210 Paulings syn på prøvesprengningene er derimot ikke avhengig av om det er få eller mange som blir rammet av det radioaktive nedfall.

215 Han holdt en forelesning den 15. mai 1957 for studentene ved Washington University i St. Louis, der han kom inn på det man visste om radioaktiv påvirkning av arvestoffet.

Han sa bl.a.:

220 «Jeg mener at ikke ett menneske bör ofres for et prosjekt og særlig mener jeg at

intet menneske skal ofres for det prosjekt å gjøre de militære våpen mer effektive, våpen som kan drepe hundrer av millioner av mennesker og legge øde den vakre verden vi lever i.»

225

Etter denne forelesning var det han avfattet den appell som framfor alt tiltrakk seg almenhetens oppmerksomhet. Appellen ble underskrevet av mere enn 2 000 amerikanske forskere. Senere ble den sendt rundt og undertegnet av over 8 000 utenlandske vitenskapsmenn fra 49 land.

230

I sin bok No More War, 1958, har Linus Pauling berettet om hvordan innsamlingen av underskrifter kom i stand:

235

Erklæringen var et resultat av enkelte få vitenskapsmenns anstrengelser. Ingen organisasjon var ansvarlig for omsendelsen av erklæringen eller for innsamlingen av underskriftene. Hele arbeidet ble utført av meget få mennesker.

240

I januar 1958 overrakte Linus Pauling og hans kone, Ava Helen Pauling, appellen med 11 021 underskrifter til generalsekretæren i De forente nasjoner, Dag Hammarskjöld.

«Paulingappellen» lyder:

245

«Vi, de vitenskapsmenn hvis navn er signert nedenfor, anmoder inntrengende om at det nå må bli gjort en internasjonal avtale om å stanse prøvene med kjernefysiske bomber.

250

Hver kjernefysisk bombeprobe sprer en ny ladning av radioaktive elementer over alle deler av verden. Hver ny mengde av stråling volder skade på det samlede menneskelige arvestoff, slik at stadig flere barn med alvorlige defekter vil bli født i fremtidige generasjoner.

255

Så lenge disse våpen er i hendene på bare tre regjeringer, er en avtale om kontroll mulig. Hvis prøvene fortsetter og besittelsen av disse våpen spres til flere regjeringer, øker faren sterkt for at en alt ødeleggende kjernefysisk krig vil bryte ut ved hensynsløs handling av en eller annen uansvarlig nasjonal leder.

En internasjonal avtale om å stanse prøvene med kjernefysiske bomber nå kan tjene som et første skritt i retning av mer alminnelig nedrustning og til sist

effektiv avskaffelse av kjernefysiske våpen, og derved avverge muligheten for en kjernefysisk krig som ville bli en katastrofe for menneskeheten.

265 Vi er likesom våre medmennesker, dypt opptatt av alle menneskers velferd. Som forskere har vi kunnskap om de farer som foreligger og derfor et særskilt ansvar for å gjøre disse farer kjent. Vi finner det bydende nødvendig at det umiddelbart blir handlet for å virkeliggjøre en internasjonal avtale om å stanse prøvene med de kjernefysiske våpen.»

270 Så skjedde i 1958 det at uten at de gikk til noen avtale om det, holdt først Sovjetsamveldet opp med sine prøvesprengninger, så De forente stater og England.

275 Hvilken virkning vitenskapsmennesenes advarsler, først og fremst Linus Paulings og Albert Schweitzers innsats, kan ha hatt for dette, er vanskelig å si. Sikkert er det at de begge sammen med andre vitenskapsmenn har bidratt til å gjøre folk kjent med de farer som var forbundet med sprengningene. Og en opinion, åpen eller skjult, vil alle regjeringer måtte ta hensyn til.

280 Paulings kamp hadde vakt en meget stor oppmerksomhet både ute og hjemme.

På ny kalte Senatets underkomité for indre sikkerhet ham inn til forhør. Det første forhør fant sted 21. juni 1960, det annet 11. oktober samme år.

285 Forhørene ble etter anmodning fra Pauling holdt for åpne dører og det stenografiske referat er trykt slik at enhver kan gjøre seg kjent med det.

290 Underkomitéens hovedoppgave var å finne ut hvordan innsamlingen av de vel 11 000 underskrifter hadde gått for seg. Det var mange som trodde at appellen var et ledd i kommunistisk virke, og mot Linus Pauling kom på ny den gamle anklage opp at han selv kunne være kommunist.

Pauling svarte åpent og klart på alle spørsmål. Om sin egen stilling til kommunismen sier han:

295 «På et møte i Pasadena bekreftet jeg med min ed at den erklæring jeg hadde utarbeidet og som gikk ut på at jeg ikke er kommunist, aldri har vært kommunist og aldri har vært knyttet til kommunistpartiet, var sann.»

Han sier senere i forhørene:

«Jeg skulle gjerne vite mer om marxismen. Jeg mener at man aldri kan vite nok om noen ting. Jeg forstår heller ikke dialektisk materialisme, men jeg tror ikke på sensur, jeg tror på trykkefrihet.»

Han gir Komitéen alle opplysninger om hvordan appellen fra de 11 021 vitenskapsmenn ble til.

Men da Komitéen ber om å få vite navnene på dem som hadde hjulpet til med å samle inn underskriftene, sier han:

«Jeg tror nok at mitt navn og mitt eksempel kan ha ledet mange unge mennesker til å arbeide for freden på denne måten, men min samvittighet tillater meg ikke å ofre disse idealistiske unge mennesker, så fulle av håp, for å beskytte meg selv.

Og jeg vil ikke gjøre det.»

«For», - fortsetter han senere -:

«når noen er blitt innkalt for denne Komité, er hans stilling blitt utsatt og han kan miste sitt arbeid.»

Det var en alvorlig sak for Linus Pauling å nekte å svare på spørsmål fra Underkomitéen og han visste at han risikerte å bli straffet med fengsel for å ha vist forakt for Kongressen.

Pauling prøvet å få domstolens kjennelse for at Komitéens krav til ham om å oppgi navnene på dem som var med og samlet inn underskrifter, stred mot den frihet konstitusjonen gir enhver borger, nemlig til fritt å kunne appellere til myndighetene. Han fikk avslag i to instanser. Hans appell til Høyesterett ble ikke aktuell. Senatets underkomité for indre sikkerhet lot saken falle. Den nøyde seg med å sende ut en rapport, som forresten ble sterkt kritisert i noen av de store, amerikanske aviser for at den var ensidig og lite fair overfor Pauling.

Pauling fikk nok føle hva det vil si at enkelte mennesker tok avstand fra ham.

340 Men, trass i alt, hans navn ble ennå mer kjent og på den måten ble forhørene til
gagn for saken han kjempet for, slik det ofte går når en god sak blir angrepet.

Linus Pauling og hans kone, Ava Helen Pauling, fortsatte sin kamp og har holdt
en rekke foredrag, over ett hundre om året. Hun har hjulpet sin mann, stått ved
hans side i kampen og inspirert ham i arbeidet. Hennes foredrag om fred med
345 appell til kvinnene, har betydd mye.

Det er ikke mulig i en kort tale å komme inn på alle de taler Linus Pauling har
holdt og alle de konferanser han har tatt del i. Jeg må begrense meg til å nevne
enkelte av de internasjonale konferanser for avrustning og fred, først
350 Konferansen mot A- og H-bomber i Hiroshima i 1959, der han selv skrev den
resolusjon som ble sendt ut etter mötet.

Denne går ut på at en må komme til en internasjonal overenskomst om å stanse
prövene med kjernefysiske våpen og om ikke å produsere nye. Disse våpen må
355 heller ikke spres til andre nasjoner. Det bör opprettes en nöytral sone mellom
Öst og Vest. Av de land som skal være nöytrale, nevnes Öst- og Vest-Tyskland
med tilgrensende land, og Japan, selvsagt ikke Kina.

I mai 1961 holdt Linus Pauling og hans kone en internasjonal konferanse i Oslo
360 mot spredning av kjernefysiske våpen. Der mötte vitenskapsmenn fra 15 land og
resolusjonen som ble sendt ut, gikk i hovedtrekkene ut på at kjernefysiske våpen
ikke måtte spres til andre land, for da ble sjansen större for at en eller annen
bevisst ville komme til å utløse en kjernefysisk krig. Spredning av våpnene ville
også minske muligheten for avtale om nedrustning.

365 Den 1. september 1961 tok Sovjetsamveldet på ny opp prøver med kjernefysiske
våpen i atmosfæren og kunngjorde planer om å sprengne en 50-megatonns
kjernefysisk bombe. Den 18. oktober sendte Pauling statsminister Krustsjov et
telegram og henstilte inntrengende til ham ikke å iverksette denne plan.
370 Samtidig sendte han et telegram til president Kennedy og henstilte til ham at De
forente staters regjering ville erklære at det ikke skulle bli foretatt noen
pröveeksplosjoner i atmosfæren, hvis Sovjetunionen tilbakekalte sin plan om å
sprengne 50-megatons bomben.

375 Han mottok et langt brev fra Krustsjov datert den 27. oktober 1961, som i korte
trekk går ut på at det var med sorg Sovjetsamveldet hadde sett seg nödsaget til å

gå til nye prøver med kjernefysiske våpen, og at det gjorde ham ondt at han ikke kunne omgjøre den beslutning som var fattet. Årsaken var at Vestmaktene
380 rustet opp og at Sovjetsamveldet følte sin sikkerhet truet.

Linus Paulings anstrengelser førte altså ikke fram.

Pauling var på denne tid sterkt engasjert i spørsmålet om tilfluktsrom mot
385 kjernefysiske bomber. Han hevder det standpunkt at tilfluktsrom ikke vil være i stand til å redusere tallet på døde og sårede i en kjernefysisk krig, fordi byggingen av dem kunne gi menneskene en falsk forestilling om at en kjernefysisk krig ikke var så farlig. I taler og artikler søkte han å opplyse almenheten om dette.

390 I november 1961 ble Pauling og hans kone invitert av the Academy of Science i Moskva til dets 200 års jubileum. Mens de var der, ble de begge bedt om å holde foredrag om nedrustning og fred. Det foredrag Pauling holdt, gikk ut på det samme som hans foredrag i De forente stater, men han understrekte sterkt faren
395 ved de nye prøvesprengninger i Sovjetsamveldet. Han møtte det argument at Sovjetsamveldet var nødt til å fortsette prøvene for å bli i stand til å skaffe seg våpen som kunne hindre en kjernefysisk krig. Pauling svarte at det var det argument de i De forente stater nyttet seg av, som ville fortsette med prøvesprengningene.

400 Under oppholdet i Moskva søkte Pauling personlig å komme i forbindelse med statsminister Krustsjov. Da det ikke lyktes ham, sendte han to brev og et utkast til overenskomst om innstilling av prøvene med kjernefysiske våpen. Hans forslag stemmer i hovedsaken med Prövestansavtalen av 23. juli 1963.

405 Den 1. mars 1962 tok De forente stater på ny til med kjernefysiske prøver i atmosfæren.

I oktober 1962 kunne Pauling konstatere at de siste vel ett års prøver i
410 Sovjetsamveldet og i De forente stater hadde frigjort 2 ganger så mye radioaktivt nedfall som alle de 16 foregående års prøver til sammen.

Men i 1963 kom forhandlingene om stans av prøver med kjernefysiske våpen ut av den bakevej de hadde vært i lenge, og De forente stater, Sovjetsamveldet og
415 England ble enige om å inngå en prøvestansavtale. Denne avtale ble undertegnet

420 i Moskva den 23. juli 1963 og trådte i kraft den 10. oktober i år. De fleste land har nå sluttet seg til den. De viktigste unntak er Frankrike og Kina. Avtalen gjelder alle prøver med kjernefysiske våpen, unntatt de som foretas under jorden.

I sin praktfulle tale til det amerikanske folk den 26. juli i år sa president John F. Kennedy blant annet:

425 «Selv om noen synes at antallet av barn og barnebarn med cancer i knoklene, med leukemi i blodet, med gift i lungene, statistisk sett er lavt i forhold til dem som rammes av naturlige dødsårsaker, er dette ikke noen naturlig dødsårsak som kan gi grunnlag for statistiske beregninger. Endog tapet av ett menneskeliv eller ett vanskapt nyfødt barn, som kan komme til verden lenge etter at vi er borte,
430 burde angå oss alle.»

I sin tale viste president Kennedy at han la den samme moralske vurdering som Linus Pauling til grunn for sitt syn på prøvesprengningene.

435 Ingen vil hevde at Prövestansavtalen i seg selv er Linus Paulings verk, heller ikke maktenes bestrebelser for å finne en form for avtalen som kunne godtas av alle parter.

440 Men, tror noen at denne avtale var blitt virkeliggjort nå, hvis ingen fra ansvarlig vitenskapelig hold, uoppholdelig, uten å gå trett, år etter år hadde greidd å lære myndighetene og almenheten sannheten å kjenne om de kjernefysiske prøvesprengninger?

445 President Kennedy understreket i sin tale også den store fare det lå i at kjernefysiske våpen ble spredt til flere land. Han sier:

«Jeg ber dere stanse opp ett öyeblikk og tenke over hva det ville före til hvis mange var i besittelse av kjernfysiske våpen: store og små land, stabile og ustabile, ansvarlige og uansvarlige, spredt ut over hele verden. Da ville det ikke
450 kunne bli hvile for noen av oss, ingen stabilitet, ingen virkelig sikkerhet og ikke noen sjanse for en effektiv avrustning.»

Selv om Prövestansavtalen er blitt virkelighet, så er dette bare det förste lille skritt på veien fram til en overenskomst om full avrustning og fred.

Selv om veien vil bli lang og vanskelig, har Linus Pauling en uutslukkelig tro på at én gang vil det lykkes for menneskene å rydde krigen ut:

460 «Jeg tror at det finnes sterkere krefter i verden enn de kjernefysiske bombers
onde makt, og det er de krefter som innebæres i det gode, i etikken og i
menneskeligheten.»

Ved å ta i bruk disse krefter mener han at det lar seg gjøre å bygge et
465 verdenssamfunn der alle nasjoner underkaster sine handlinger rettfærdig
regulering gjennom internasjonal lov og rett.

Linus Pauling har så vidt jeg vet, ikke gitt noen konkret plan for veien framover.
Men ett er sikkert. Hans tro på vitenskapens oppgave er meget stor. Om det
470 vitner bl.a. hans forslag til et Verdensråd for fredsforskning knyttet til De forente
nasjoner, et råd der alle grener av vitenskapen skal være representert, de
naturvitenskapelige og de humanistiske.

En slik organisasjon må bygge på viten og innsikt. Det er vel grunnen til at
475 Pauling nå har forlatt sin stilling ved Pasadena Institute of Technology og gått
over til the Center for Study of Democratic Institutions i Barbara. Han har tatt
dette skritt - sier han - fordi denne institusjon gir ham større frihet til å utdype
sitt arbeid for fred.

480 På den måten vil han gjennom forskning søke å bli i stand til å legge fram
konkrete planer.

Det er hos Linus Pauling hans sterkt etiske livsholdning - vel det dypeste hos
ham - som brakte ham inn i kampen mot de kjernefysiske våpen.

485 Gjennom denne kamp har han manifestert det etiske ansvar han mener
vitenskapen bør ha for menneskehetens skjebne i dag og i framtiden.

Forskernes tørst etter å fravriste naturen dens hemmeligheter vil Linus Pauling
490 ikke kunne slukke. Så lenge jorden består vil det være dristige hjerner og
framstøt vil bli gjort, stadig mot nye mål.

Men har han gjennom sin streben kunnet bidra bare noe til å gi vitenskapen

495 dens idealitet tilbake, da har hans kamp i seg selv vært så verdifull, at vi som lever
i dag, neppe kan fatte det.

Kilde

Les Prix Nobel en 1963, s. 58-70.

500

Emner

Atomvåpen, Den kalde krigen, Nedrustning, Nobelpris, Nobels fredspris, Nobeltale, Vitenskap

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/sterkere-krefter-enn-de-kjernefysiske-bombers-onde-makt>

505

510

515

520

525

530